

FÖRDJUPNING – Kortfristiga likviditetsrisker i de svenska storbankerna

En av Riksbankens uppgifter är att vid behov bidra med likviditet till banksystemet om ett krisläge uppstår. Denna likviditetsförsörjning ska ses som en sista utväg och det är därför viktigt att bankerna i första hand själva hanterar sina likviditetsrisker. Banker är utsatta för olika typer av likviditetsrisker. För att mäta och kontrollera dessa har Baselkommittén tagit fram två mått: LCR (Liquidity coverage ratio) och NSFR (Net stable funding ratio). Riksbanken har tidigare påtalat att måtten inte täcker in alla likviditetsrisker och att de svenska storbankerna därför måste fortsätta att minska sina risker, trots att de idag uppfyller kraven för LCR och uppvisar relativt höga nivåer i NSFR. I denna fördjupning diskuteras bankernas kortfristiga likviditetsrisker, utifrån både LCR och ett stresstest som Riksbanken har genomfört. Riksbankens test visar att bankerna i ett stressat scenario som varar längre än 30 dagar riskerar att få ett betydande likviditetsbehov. Denna fördjupning belyser vikten av att mäta likviditetsrisker på olika sätt för att öka transparensen kring bankernas risktagande.

Bankernas löptidsomvandling ger upphov till likviditetsrisker

En central del av en banks verksamhet är att låna upp pengar på kort löptid för att sedan låna ut på längre löptid.⁶⁸ Denna löptidsomvandling är samhällsnyttig i och med att de kunder som sätter in pengar på banken har i allmänhet omedelbar tillgång till sina medel och att de som lånar av banken inte riskerar att behöva betala tillbaka lånet innan det löper ut. Samtidigt medför löptidsomvandlingen att banken tar en likviditetsrisk. Omvandlingen innebär att bankens finansiering normalt måste betalas tillbaka innan banken fått tillbaka sina utlånade pengar. Banken måste alltså förnya finansieringen flera gånger under löptiden för ett banklån. Om bankens återbetalningsförmåga ifrågasätts kan den tvingas förnya finansieringen till ett högre pris eller hamna i en situation där den inte lyckas förnya sin finansiering överhuvudtaget. Banken riskerar då att bli illikvid och i förlängningen tvingas att säga upp lån.

Viktigt att bankerna försäkras sig mot likviditetsrisk

För att minska risken att bankerna får problem med sin finansiering är det viktigt att de inte låter löptidsomvandlingen, och därmed likviditetsrisken, bli för stor. Bankerna behöver alltså själva försäkra sig mot alltför stora likviditetsrisker.

När bankerna hanterar sina likviditetsrisker fokuserar de i första hand på sin egen verksamhet. Bankernas samlade verksamhet kan dock ge upphov till risker för det finansiella systemet som helhet, så kallade systemrisker som den enskilda banken normalt sett inte tar hänsyn till i sin riskhantering.⁶⁹ Således underskattar den enskilda banken sannolikt den totala risken för det finansiella systemet i sin likviditetshantering.

Till detta kommer att centralbanker, i sin roll som "lender of last resort", som en sista utväg kan förse banker i kris med likviditet. Även om denna funktion är viktig för den finansiella stabiliteten medför den ett moral hazard-problem eftersom systemviktiga banker,⁷⁰ med vetskapen om att de kan få hjälp av centralbanker i en krissituation, kan ta större risker än de annars skulle göra.⁷¹

Om bankerna inte försäkras sig tillräckligt mot likviditetsrisk ökar dessutom sannolikheten att centralbanken behöver bistå med likviditet, vilket innebär att centralbanken utsätts för kreditrisk. Därmed kan bankernas likviditetsrisker i förlängningen leda till kostnader som skattebetalarna får stå för. För lite självförsäkring kan också leda till att bankerna inte prissätter likviditetsrisken korrekt när de lånar ut pengar. Det leder till att allmänheten kan få billigare lån, vilket ökar efterfrågan på lån och riskerar att bygga upp ytterligare systemrisk.⁷²

⁶⁸ Segura, A. och Suarez, J. (2016), How excessive is banks' maturity transformation? *Working Paper Series* No 3. European Systemic Risk Board.

⁶⁹ Farhi, E. och Tirole, J. (2012), Collective Moral Hazard, Maturity mismatch, and Systemic bailouts, *American Economic Review*, Vol. 102.

⁷⁰ En systemviktig bank är en bank som, om den får problem, kan hota stabiliteten i det finansiella systemet.

⁷¹ Korinek, A. (2011), Systemic risk taking, amplification effects, externalities, and regulatory responses. *Working paper series*, No 1345. European Central Bank.

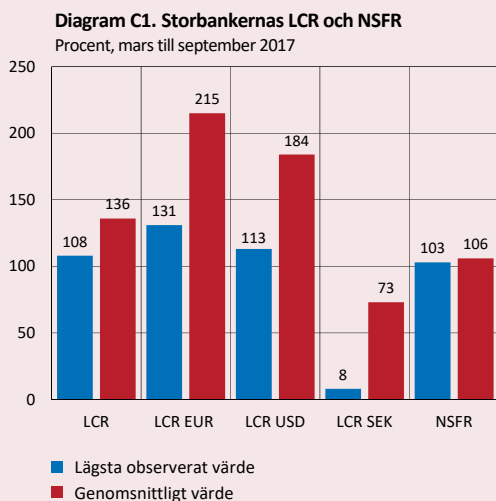
⁷² Acharya, V. och Naqvi, H. (2012) The Seeds of a Crisis: A Theory of Bank Liquidity and Risk-Taking over the Business Cycle. *Journal of Financial Economics*, Volume 106, Issue 2.

Riksbanken har tidigare konstaterat att de svenska storbankerna inte försäkras sig mot likviditetsrisk i tillräckligt stor utsträckning. Det finns därmed skäl att reglera bankernas likviditetsrisker.

Nuvarande likviditetsreglering

Det finns två mått i Basel III-överenskommelsen som mäter likviditetsrisker hos banker. Det ena är LCR (Liquidity Coverage Ratio) som mäter bankernas motståndskraft vid en kortfristig likviditetsstress som varar i 30 dagar.⁷³ Det andra likviditetsmättet, NSFR (Net Stable Funding Ratio) ska ge en bild av hur stor andel stabil finansiering (marknadsfinansiering med löptid över ett år eller annan stabil finansiering) bankerna använder för att finansiera sin långfristiga utlåning.

Svenska banker måste sedan 2013 uppfylla FI:s minimikrav på 100 procent i LCR för EUR, USD och för alla valutor sammantaget. I dagsläget saknas motsvarande LCR-krav för andra väsentliga valutor inklusive kronor. NSFR har ännu inte börjat gälla men ska implementeras när pågående EU-förhandlingar i denna fråga är klara. Från och med januari 2018 kommer även ett EU-övergripande LCR-krav implementeras och ersätta FI:s nuvarande krav.⁷⁴ De svenska storbankerna uppfyller idag 100 procent i både LCR och NSFR⁷⁵ (se diagram C1). Vid en första anblick kan det därmed se ut som om storbankernas likviditetsrisker är begränsade.

Anm. Avser dagliga observationer för LCR och månatliga för NSFR.

Källa: Riksbanken

Riksbanken har tidigare påtalat brister i nuvarande likviditetsreglering

LCR och NSFR fångar dock inte alla likviditetsrisker.⁷⁶ Även om storbankerna klarar LCR på totalen och uppvisar relativt höga nivåer för EUR och USD kan det finnas likviditetsrisker i andra enskilda valutor. Riksbanken har tidigare uppmärksammat behovet av kompletterande likviditetskrav för LCR i svenska kronor och andra väsentliga valutor (utöver EUR och USD).⁷⁷ Även om bankerna uppfyller LCR-kravet på total nivå så ger det ingen garanti för att bankerna skulle klara stora utflöden i dessa enskilda valutor. Eftersom det saknas krav på LCR i svenska kronor och andra väsentliga valutor har storbankerna tidvis haft mycket små likviditetsbuffertar i dessa valutor (se diagram C1). I vissa fall har buffertarna varit så små att de för vissa banker inte räckt till för att möta en veckas stressade likviditetsutflöden mätt enligt LCR.

Basel-regelverket fångar inte upp kortfristiga likviditetsrisker bortom 30 dagar

LCR bygger på att bankerna måste hålla en likviditetsreserv för att kunna hantera de utflöden som antas uppstå i ett stressat scenario som varar i 30 dagar. Dessa utflöden uppkommer bland annat när kortfristig marknadsfinansiering inte kan förnyas och när en viss del av inlåningen tas ut från bankerna. Utflödena motverkas till viss del av inflöden i form av kortfristig utlåning till exempelvis finansiella motparter som löper ut och inte förnyas. LCR beskriver emellertid inte hur en bank skulle klara en stress som varar längre än 30 dagar. Om banken har en likviditetsreserv som är anpassad för att klara en stress i 30 dagar, men stressen visar sig pågå längre, riskerar banken därmed att få ett likviditetsbehov (se figur C1). Att en likviditetsstress kan vara länge visades inte minst under finanskrisen då Riksbanken under hösten 2008 och ett drygt år framåt fick tillföra likviditet i amerikanska dollar till banksystemet. Enbart under de tre första månaderna lånade banksystemet dollar vid ett flertal auktioner motsvarande cirka 200 miljarder kronor från Riksbanken.

Eftersom LCR dessutom endast mäter motståndskraften vid ett av flera möjliga stressscenarier innebär en godkänd LCR-nivå heller ingen garanti för att en bank i praktiken skulle klara 30 dagars likviditetsstress.

⁷³ Basel III: *The Liquidity Coverage Ratio and liquidity risk monitoring tools*, januari 2013. Bank for International Settlements (BIS).

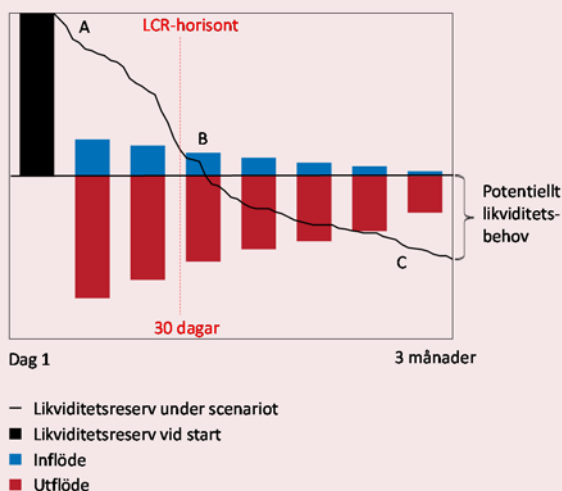
⁷⁴ EU:s nuvarande förslag till delegerad akt omfattar endast LCR-krav för alla valutor sammantaget. Från 2018 kommer FI:s föreskrifter för LCR att upphöra att gälla. Av detta följer att eventuella likviditetskrav i enskilda valutor från årsskiftet måste införas som så kallade Pelare 2-krav.

⁷⁵ NSFR enligt definitionen i Basel III.

⁷⁶ Roszbach, K. et al. (2016), De svenska storbankernas strukturella likviditetsrisker, *Riksbanksstudier*. Sveriges riksbank.

⁷⁷ Kortfristiga likviditetsrisker i väsentliga valutor. Fördjupning i *Finansiell stabilitet* 2016:2. Sveriges riksbank.

Figur C1. Ett stiliserat exempel på likviditetsscenario

Anm. Diagrammet visar endast ett stiliserat exempel och proportioner på exempelvis in- och utflöden är inte exakta.

I figur C1 visas ett stiliserat exempel på en bank som utsätts för likviditetsstress. Vid tidpunkt A, dvs. innan stressscenariot börjar, har banken kvar hela sin likviditetsreserv. Vid tidpunkt B har stora nettoutflöden⁷⁸ gjort att likviditetsreserven är nere på noll. I praktiken är det dock troligt att banken skulle få problem och behöva ansöka om likviditetsstöd från centralbank innan all likviditet är slut, dvs. någonstans mellan tidpunkt A och B. Ett exempel på hur stort likviditetsbehovet, och således det potentiella centralbanksstödet, kan tänkas bli efter tre månader illustreras av tidpunkt C i stressscenariot.

LCR och riskerna i de svenska bankernas kortfristiga marknadsfinansiering

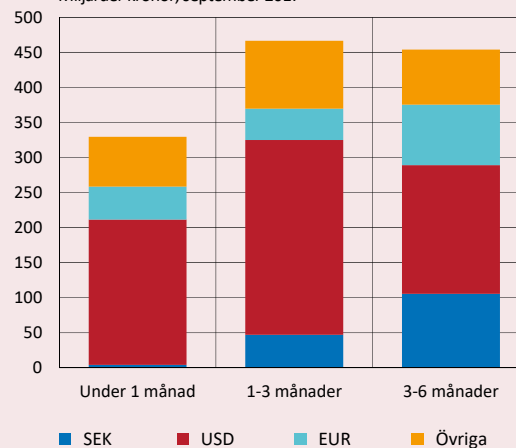
För att kunna bedöma likviditetsriskerna hos bankerna är det viktigt att ha en klar bild över deras likviditetsreserver, utlåning, inlåning samt deras marknadsfinansiering. Även löptiden på de olika tillgångarna och skulderna är av central betydelse. De svenska storbankernas finansiering består till hälften av marknadsfinansiering motsvarande drygt 4 000 miljarder kronor. Drygt 1 000 miljarder av denna finansiering förfaller löpande under de närmaste sex månaderna (se diagram C2). I LCR-beräkningen fångas emellertid bara den del av marknadsfinansieringen som förfaller inom 30 dagar. Det innebär att förfall efter 30 dagar inte ingår i det stressscenario som LCR-måttet bygger på.

⁷⁸ Med nettoutflöden avses bankens utflöden minus inflöden.

⁷⁹ I Riksbankens stresstest används detaljerad tillsynsdata för bankernas tillgångar och skulder uppdelade per kontraktuell löptid. Denna data tillsammans med vissa antaganden ligger till grund för bankernas in- och utflöden som används i Riksbankens stresstest. Förutom längden på stressscenariot finns det andra skillnader mellan LCR och Riksbankens stresstest. Endast centralbankplaceringar och statsobligationer antas kunna användas som likviditetsreserv i Riksbankens test, men i LCR får likviditetsreserven även till viss del bestå av säkerställda obligationer. Vidare antas att bankernas befintliga utlåning till allmänheten löpande förnyas i Riksbankens test, medan utlåningen i LCR antas generera inflöden när den förfaller. Fem procent

Diagram C2. Storbankernas kortfristiga marknadsfinansiering per valuta och kvarvarande löptid

Miljarder kronor, september 2017

Källa: Riksbanken

Stresstest visar på stora utflöden vid varaktig finansiell stress

I tabell C1 redovisas de svenska storbankernas likviditetsposition enligt stressscenariot i LCR som varar i 30 dagar och enligt ett alternativt stressscenario som Riksbanken har utformat och som sträcker sig över 90 dagar.⁷⁹ Båda stressscenarierna omfattar bankernas tillgångar och skulder i samtliga valutor omräknat till svenska kronor.

I Riksbankens stresstest har storbankerna vid starten totala likviditetsreserver på 2 359 miljarder kronor. Det är något mindre än i LCR-scenariot och beror på strängare antaganden om vilka värdepapper som kan användas till likviditetsreserven i Riksbankens test.⁸⁰ Under stressens första 30 dagar är nettoutflödena något större i Riksbankens stresstest än i LCR-scenariot, vilket främst beror på att bankerna antas förnya all befintlig utlåning till allmänheten i Riksbankens scenario, det vill säga ingen låneåttstramning uppstår. I LCR-scenariot antas hälften av utlåningen som förfaller återbetalas till banken. En ytterligare skillnad är dock att scenariot i LCR pågår i 30 dagar medan Riksbankens stresstest pågår i ytterligare två månader. De ytterligare utflödena under dessa två månader består till största delen av bankernas kortfristiga marknadsfinansiering som förfaller i tidsintervallet en till tre månader (se diagram C2). I LCR-scenariot har storbankerna ett likviditetsöverskott på 625 miljarder kronor efter 30 dagar då scenariot slutar. I Riksbankens scenario som varar i 90 dagar har bankerna

av total inlåning från hushåll antas försvinna under Riksbankens tremånadersscenario, medan LCR antar att fem till tio procent av inlåningen från hushåll tas ut under en månad. I Riksbankens scenario antas dessutom att 25 procent av total inlåning från icke-finansiella företag försvinner medan LCR antar mellan fem och 40 procents utflöde beroende på typ av exponering. Bankernas marknadsfinansiering antas inte kunna förnyas, vilket gäller både i LCR och Riksbankens scenario. Se *Remissyttrande över Utkast till lagrådsremiss Riksbankens finansiella oberoende och balansräkning*, april 2017. Sveriges riksbank.

⁸⁰ Detta beror på hanteringen av säkerställda obligationer, se föregående fotnot.

dock ett underskott eller likviditetsbehov på 586 miljarder. Beloppet omfattar samtliga valutor men den största delen av behovet är i utländsk valuta. Ett av antagandena i detta scenario är att bankerna har möjlighet att via valutaswap-marknaden byta mellan valutor. I en stressad situation är det dock inte säkert att det är möjligt. Därmed kan det uppstå likviditetsproblem i enskilda valutor som inte tas med i scenariot vilket i så fall skulle förvärra situationen för bankerna och det aggregerade likviditetsbehovet skulle öka.

Riksbankens stresstest visar alltså att stora utflöden kan ske bortom 30 dagar vid varaktig stress. Beräkningarna som ligger till grund för Riksbankens stresstest går förstås att göra på olika sätt och Riksbankens scenario är bara ett av flera möjliga.

bankernas kortfristiga likviditetsrisk med olika mått, vid sidan om LCR. Det skulle öka transparensen kring deras likviditetsrisker.

Tabell C1. Likviditetspositioner vid olika tidpunkter i Riksbankens stressscenario och i LCR:s stressscenario

Miljarder kronor, juni 2017

Stressscenario i LCR	
Likviditetsposition vid start	2 754
Nettoutflöden 30 dagar	2 129
Likviditetsposition efter 30 dagar	625
Riksbankens stressscenario	
Likviditetsposition vid start	2 359
Nettoutflöden 30 dagar	2 361
Likviditetsposition efter 30 dagar	- 2
Ytterligare nettoutflöden efter 30 dagar	584
Likviditetsposition efter 90 dagar	- 586

Anm. Tabellen visar storbankernas likviditetsreserver och nettoflöden totalt för samtliga valutor omräknat till svenska kronor.

Källa: Riksbanken

Kompletterande likviditetsmått kan ge en mer heltäckande bild av bankernas likviditetsrisker

Denna fördjupning illustrerar att de svenska storbankerna tar kortfristiga likviditetsrisker som inte fullt ut fångas i LCR. Att bankerna klarar minimikraven i LCR säger inget om hur de skulle klara en stress som varar längre än 30 dagar.

Riksbankens stresstest visar på stora potentiella likviditetsbehov för de svenska storbankerna vid en stress som varar i 90 dagar. Även om scenariot i Riksbankens stresstest bara är ett av flera möjliga, så visar det på vikten av att mäta kortfristig likviditetsrisk på olika sätt som komplement till LCR.

IMF uppmärksammade 2016 behovet av att mäta den kortfristiga likviditetsrisken hos de svenska storbankerna på flera sätt.⁸¹ IMF rekommenderade att bankerna övervakas med ett kompletterande mått motsvarande LCR, men för tre månaders stress. Riksbanken delar bedömningen att det är viktigt att mäta och övervaka

⁸¹ Sweden, *Financial system stability assessment*, november 2016. International monetary fund (IMF).